

การแต่งกายของข้าราชการการเมือง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ข้าราชการการเมืองเป็นข้าราชการ พลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายพลเรือน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงแก้ไขอินทราและเครื่องหมายตำแหน่งบนอินทราของข้าราชการพลเรือนสามัญเพื่อให้สอดคล้องกับการจำแนกตำแหน่งใหม่ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่มีได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงระเบียบข้าราชการการเมือง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องแบบและการแต่งเครื่องแบบของข้าราชการการเมืองขึ้นใหม่โดยเฉพาะ โดยให้มีลักษณะแตกต่างจากข้าราชการประเภทอื่น ซึ่งสรุปสาระสำคัญของกฎสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ ดังนี้

๓.๑ กฎสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ แบ่งเป็น ๔ หมวด คือ หมวด ๑ เครื่องแบบทั่วไป หมวด ๒ เครื่องแบบพิเศษ หมวด ๓ เครื่องหมายคณะรัฐมนตรี และ หมวด ๔ เบ็ดเตล็ด

๓.๒ หมวด ๑ เครื่องแบบทั่วไป จะกำหนดชนิด ประเภทและสิ่งประกอบเครื่องแบบไว้ทำนองเดียวกับข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ ๗๑ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้แตกต่างจากข้าราชการประเภทอื่นในประเด็นสำคัญ ดังนี้

(๑) เครื่องแบบปฏิบัติราชการ

(๑.๑) เพิ่มประเภทเครื่องแบบปฏิบัติราชการ เป็น ๔ ประเภท คือ เครื่องแบบสีกากีคอพับ เครื่องแบบสีกากีคอแบะ เครื่องแบบสีกากีแกมเขียวคอแบะ และเครื่องแบบสีขาวคอพับ

(๑.๒) เปลี่ยนส่วนประกอบของหมวก เป็นกระบังหน้าหมวกทำด้วยสักหลาดสีดำที่ขอบโค้งของกระบังหน้าหมวกปักด้วยดินทองเป็น รูปช่อชัยพลภักษ์ สาดรัศมีทอง ผ้าพันหมวกสีดำ คาดแถบไหมทอง ๓ แถบ สำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรี และคาดแถบไหมทอง ๒ แถบ สำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่นที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ ปักดินสีทองบนหมอนสักหลาดสีดำ

(๑.๓) เปลี่ยนอินทราเป็นอินทราแข็ง ทำด้วยสักหลาดสีดำ สำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรีให้ใช้อินทราเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียวยาวจากด้านไหล่ไปทางคอ ปลายมน ตอนปลายติดดุมโลหะสีทองขนาดเล็กตราครุฑพ่าห์ ๑ ดุม มีดินทองปักเป็นลายถักเต็มแผ่นอินทรา ส่วนข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่นให้ใช้อินทราเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้าปลายรวบ ที่ปลายรวบติดดุมโลหะสีทองขนาดเล็กตราครุฑพ่าห์ ๑ ดุม มีแถบไหมทองหรือวัตถุเทียมไหมทองกว้าง ๕ เซนติเมตร ตรึงด้านบนเต็มแผ่นอินทรา และให้มีตราครุฑพ่าห์ทำด้วยโลหะสีทองขนาดสูงประมาณ ๒.๙ เซนติเมตร ติดทับที่กึ่งกลางบนแถบไหมทองหรือวัตถุเทียมไหมทองสำหรับข้าราชการการเมืองทุกตำแหน่ง

(๑.๔) สำหรับข้าราชการการเมืองหญิงมุสลิม หากใช้กระโปรงหรือกระโปรงกางเกง จะให้ยาวคลุมข้อเท้าก็ได้

(๒) เครื่องแบบพิธีการ

(๒.๑) เปลี่ยนส่วนประกอบของหมวกเช่นเดียวกับหมวกของเครื่องแบบปฏิบัติราชการ เว้นสีของหมวก ผ้าพันหมวกและหมอนสักหลาดสำหรับปักครุฑพ่าห์เป็นสีขาว

(๒.๒) อินทราของข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นไปตามรูปแบบเดิม ส่วนข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่นเป็นไปตามรูปแบบเดิมแต่เพิ่มแถบสีทองเป็นขอบโดยรอบ

(๒.๓) ประเภทเครื่องแบบเครื่องยศ ในส่วนของกางเกงข้าราชการการเมืองชาย เพิ่มแถบไหมสีดำ ๒ แถบ ติดด้านข้างตามความยาวของกางเกง

(๒.๔) ประเภทเครื่องแบบสโมสร ข. ของข้าราชการการเมืองชาย เหมือนกับเครื่องแบบสโมสร ก. แต่เพิ่มแพรแถบสีเดียวกับกางเกงรัดเอว แพรแถบนี้ส่วนกลางด้านหน้ากว้างประมาณ ๑๒ เซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างเรียว กว้างประมาณ ๑๑ เซนติเมตร ที่ปลายมีขอเกี่ยวติดกันในขณะคาดทางด้านหลัง

(๒.๕) สำหรับข้าราชการการเมืองหญิงมุสลิม หากใช้กระโปรงจะให้ยาวคลุมข้อเท้าก็ได้
๓.๓ หมวด ๒ เครื่องแบบพิเศษ

กำหนดให้ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรีที่ควบคุมกำกับหรือสั่งและปฏิบัติราชการสำหรับหน่วยงานใด ให้มีสิทธิแต่งเครื่องแบบพิเศษของหัวหน้าหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานที่ควบคุมกำกับหรือสั่งและปฏิบัติราชการนั้นได้ แต่ให้ใช้หมวกและส่วนประกอบของหมวก อินทราชนูและเครื่องหมาย แสดงสังกัดของข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรีตามกฎหมายนี้แล้วแต่กรณีแทนหมวก อินทราชนูและเครื่องหมายแสดงสังกัดของเครื่องแบบพิเศษของหน่วยงานนั้น

๓.๕ เครื่องหมาย “คณะรัฐมนตรี”

กฎสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดให้มีเครื่องหมาย “คณะรัฐมนตรี” เป็นสัญลักษณ์อันมีศักดิ์และเกียรติยศยิ่ง มี ๒ ประเภทได้แก่

ประเภทที่ ๑

ประเภทที่ ๒

รูปตราราชสีห์คชสีห์รักษาพานประดิษฐานรัฐธรรมนูญมีธงไตรรงค์และมีกระจั่งรัศมี ๙ แฉก และอักษรย่อคำว่า “ครม” ลงยาสีขาวย่นพื้นลงยาสีน้ำเงินเข้มอันเป็นสีของสถาบันพระมหากษัตริย์ หมายถึงการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ สอนองเบื้องยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยความจงรักภักดีและพิทักษ์เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ โดยตราราชสีห์เป็นตราประจำตำแหน่งเสนาบดีสมุหนายกที่บังคับบัญชาข้าราชการพลเรือน และตราราชสีห์ เป็นตราประจำตำแหน่งเสนาบดีสมุหกลาโหมที่บังคับบัญชาข้าราชการทหาร ซึ่งล้วนเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สีชมพูนวล หมายถึง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ผู้ทรงริเริ่มกำหนดต้นแบบการบริหารราชการแผ่นดินเป็นกระทรวง ทบวง กรม

ครม หมายถึง รัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี

สุจิริต เสียดลล สามัคคี หมายถึง คติพจน์ของคณะรัฐมนตรีที่จักต้องบริหารราชการแผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์สุจิริต เสียดลลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน และเป็นตัวอย่างของการทำงานด้วยความสามัคคี

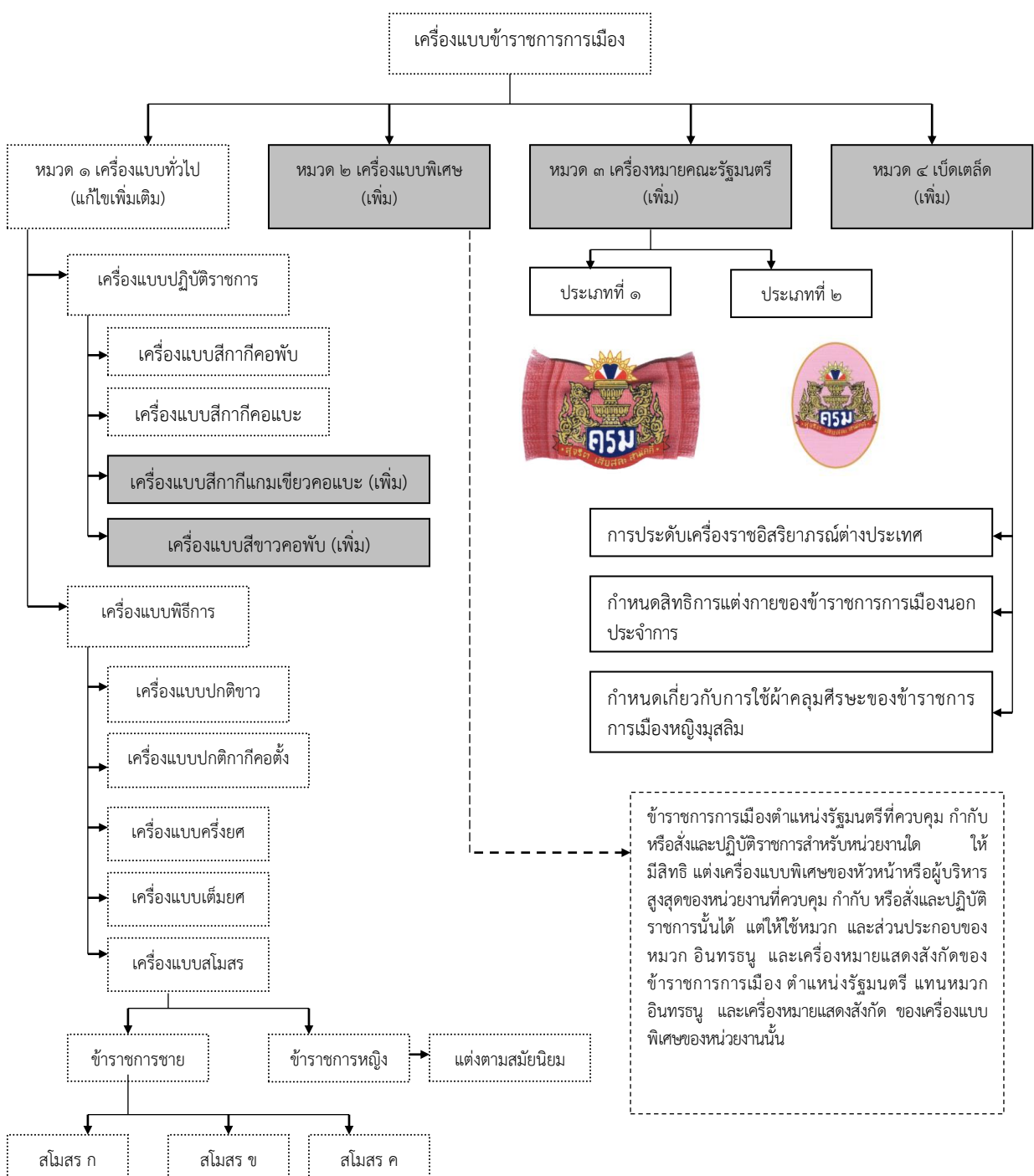
การประดับเครื่องหมาย “คณะรัฐมนตรี” ให้ประดับในเวลาแต่งเครื่องแบบหรือสวมชุดสากล หรือชุดสุภาพสำหรับสุภาพสตรี ในเวลาร่วมงานราชพิธีหรืองานพิธีหรือในโอกาสอันควร โดยเครื่องหมาย “คณะรัฐมนตรี” ประเภทที่ ๑ ให้ประดับเหนือกระเป๋าสีเสื้อด้านขวาของเครื่องแบบทุกชนิด ยกเว้นเครื่องแบบ

สีกากีแกมเขียวคอบะ เครื่องหมาย “คณะรัฐมนตรี” ประเภทที่ ๒ สุภาพบุรุษให้ประดับที่ปกเสื้อด้านซ้ายของ ชุดสากล สุภาพสตรีให้ประดับที่ปกเสื้อหรือที่อกเสื้อด้านซ้าย ทั้งนี้ หากประดับเครื่องหมายคณะรัฐมนตรีกับเครื่องหมายอื่นใดจะต้องประดับเครื่องหมาย “คณะรัฐมนตรี” ไว้เหนือสุด ยกเว้นเครื่องหมายที่มีพระนามภิไธยย่อของพระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือพระบรมวงศานุวงศ์

๓.๕ หมวด ๔ เบ็ดเตล็ด

กำหนดโอกาสในการแต่งเครื่องแบบ การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ การใช้ผ้าคลุมศีรษะของข้าราชการการเมืองหญิงมุสลิม และกำหนดสิทธิในการแต่งเครื่องแบบของข้าราชการการเมืองนอกประจำการ และบทเฉพาะกาล

โครงสร้างของกฎสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒

ภาพหมวกและอินทราณู
ตามกฎสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒

เครื่องแบบ	หมวก	อินทราณู
เครื่องแบบสีกากีคอพับ เครื่องแบบสีกากีคอแบะ	 ตำแหน่งรัฐมนตรีชาย ตำแหน่งรัฐมนตรีหญิง ตำแหน่งอื่นชาย ตำแหน่งอื่นหญิง	 ตำแหน่งรัฐมนตรี ตำแหน่งอื่น
เครื่องแบบสีขาวคอพับ	 ตำแหน่งรัฐมนตรีชาย ตำแหน่งรัฐมนตรีหญิง ตำแหน่งอื่นชาย ตำแหน่งอื่นหญิง	 ตำแหน่งอื่น
เครื่องแบบสีกากีแกมเขียวคอแบะ	 ตำแหน่งรัฐมนตรีชาย ตำแหน่งรัฐมนตรีหญิง ตำแหน่งอื่นชาย ตำแหน่งอื่นหญิง	-
เครื่องแบบพิธีการทุกประเภท	 ตำแหน่งรัฐมนตรีชาย ตำแหน่งรัฐมนตรีหญิง ตำแหน่งอื่นชาย ตำแหน่งอื่นหญิง	 ตำแหน่งรัฐมนตรี ตำแหน่งอื่น

*****